

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
95 – ї
підсумкової наукової конференції
професорсько-викладацького персоналу
БУКОВИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(присвячена 70-річчю БДМУ)**

17, 19, 24 лютого 2014 року

Чернівці – 2014

УДК 001:378.12(477.85)
ББК 72:74.58
М 34

Матеріали 95 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету – присвяченої 70-річчю БДМУ (Чернівці, 17, 19, 24 лютого 2014 р.) – Чернівці: Медуніверситет, 2014. – 328 с. іл.

ББК 72:74.58

У збірнику представлені матеріали 95 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету – присвяченої 70-річчю БДМУ (Чернівці, 17, 19, 24 лютого 2014 р.) із стилістикою та орфографією у авторській редакції. Публікації присвячені актуальним проблемам фундаментальної, теоретичної та клінічної медицини.

Загальна редакція – професор, д.мед.н. Бойчук Т.М., професор, д.мед.н. Івашук О.І., доцент, к.мед.н. Безрук В.В.

Наукові рецензенти:

доктор медичних наук, професор Андрієць О.А.
доктор медичних наук, професор Давиденко І.С.
доктор медичних наук, професор Дейнека С.Є.
доктор медичних наук, професор Денисенко О.І.
доктор медичних наук, професор Заморський І.І.
доктор медичних наук, професор Колоскова О.К.
доктор медичних наук, професор Коновчук В.М.
чл.-кор. АПН України, доктор медичних наук, професор Пішак В.П.
доктор медичних наук, професор Польовий В.П.
доктор медичних наук, професор Слободян О.М.
доктор медичних наук, професор Ташук В.К.
доктор медичних наук, професор Ткачук С.С.
доктор медичних наук, професор Тодоріко Л.Д.
доктор медичних наук, професор Шаплавський М.В.

ISBN 978-966-697-533-4

© Буковинський державний медичний
університет, 2014

повернення до внутрішніх стандартів людини, її цінностей та установок, тобто – це є індивідуальна самосвідомість. Індивіди з високим ступенем самосвідомості порівнюють свої внутрішні стандарти і цінності зі своєю поведінкою. Якщо протиріч немає, людина реагує позитивно. Якщо людина помічає відмінності між своєю поведінкою та внутрішніми стандартами, вона намагається змінити поведінку, щоб її дії відповідали її внутрішнім поглядам. Кінцеві дії індивіда з високим рівнем самосвідомості будуть залежати від їх системи цінностей та внутрішніх стандартів відносно поведінки.

Стратегія поведінки перша – пасивне сприйняття національно-нейтральних цінностей, інколи їх ототожнюють із загальнолюдськими цінностями, які є продуктами масового виробництва різного роду квазікультурних індустрій і відповідно впливаючи на емоційно-чуттєву сферу та підсвідомість людини робить її ментально залежною від виробника і культивує національно-духовну нейтральність, аксіологічний космополітизм, морально-етичну та психологічну байдужість. Для людини, сформованої в цій аксіологічній шкалі та системі цінностей є викривлене розуміння певних цінностей. Щоб запобігти деструктивним тенденціям, держава повинна потурбуватися про розробку та впровадження програм поглиблення духовного виховання та освіти. Друга – фундаменталістська, яка беззастережно відкидає будь-які можливості метакультурного синтезу, в Україні вона не може розвиватися, оскільки вона має швидше політичний, ніж глибинний світоглядний характер.

В результаті проведено соціально-психологічного дослідження можна сказати, що, мотивація студентів-медиків до дотримання моральних норм суспільства їм притаманна, але особисте не націлене на мораль нашого суспільства, оскільки пріоритети зовнішнього благополуччя більш доступні в нашому українському суспільстві, що своєю чергою формує психологічний дискомфорт; необхідно виробити механізм реалізації та формування цілісності особистості. «Мудрість» суспільства формально закладена в його моральних стандартах та цінностях.

Лана Г.М.

ПРОБЛЕМАТИКА ТА РОЛЬ СЛОВНИКІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСОБУ БАГАТОАСПЕКТНОГО ОПИСУ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СВІТУ

Кафедра іноземних мов

Буковинський державний медичний університет

Словник, певним чином є організовані збори слів, звичайно із приписаними їм коментарями, у яких описуються особливості їх структури й/або функціонування. Найчастіше коментується семантична (значеннева) структура слів, тобто словам у словнику з'являються пояснення (тлумачення) їх значень і вживання, але можливі й багато інші типи коментарів.

В іншому значенні термін «словник» позначає всю сукупність слів деякої мови, субмови, інакше кажучи, його лексику і термінологію.

Лінгвістична дисципліна, у центрі уваги якої знаходяться методи створення (складання) словників, називається лексикографією (від греч. *lexis* "слово" і *grafia* "писання, наука"). Центр її інтересу – типи словників і способи організації словникової статті. Зрозуміло, тип словника прямо визначається структурою словникової статті й навпаки.

Лексикографія – це одночасно наука й мистецтво. Лексикограф є вченим остільки, оскільки він намагається акуратно перелічити й витлумачити (пояснити) слова, і художником у тій мірі, у якій він бачить і задовольняє різноманітні потреби своїх читачів.

Словники, якими ми їх знаємо, мають порівняно пізніше походження. Вони належать періоду, що пішов за сучасним відкриттям друкарства в середині 15 сторіччя. Однак і в попередні століття люди становили глосарії; це були написані від руки списки іноземних і незвичайних слів, з якими доводилося зустрічатися в манускриптах на прадавніх мовах, особливо творах грецьких і латинських класиків.

Одним із самих ранніх словників-глосаріїв, що містять англійські слова, був Епинальський глосарій, названий так по імені французького міста Епиналь, у якому він зберігся. Складений невідомим ученим ймовірно в 7 в., цей глосарій додержується звичайній практиці перерахування важких латинських слів і тлумачення їх за допомогою більш простих, однак тлумачення декількох сотень слів дане давньоанглійською мовою.

Латинсько-Англійським словником, створеним, ймовірно, декількома авторами й завершеним в 1460, був *Medulla Grammaticae* (Душа грамматики). Він мав ходіння в декількох рукописних варіантах, один з яких, зі зборів англійського хроніста й державного діяча 17 в. Сэмюэля Пиписа, зберігається в Бібліотеці Пиписа в Кембриджському університеті.

Англійські слова вводилися в деякі важливі словники, але лише остільки, оскільки вони допомагали вивчати латинську мову.

Функція словника полягає в описі значень слів, причому словникові описи, або тлумачення, повинні бути ясними й зрозумілими, по можливості без використання в них таких слів, які менш уживані й менш зрозумілі.

Крім тлумачень і прикладів уживання словники включають багатий запас лінгвістичної інформації. Словники можуть також наводити граматичну інформацію, етимологію слів (їх походження й історичний розвиток), похідні форми (наприклад, форми множини в англійській мові) у тих випадках, коли вони незвичайні або їх утвір сполучений із труднощами, синоніми й антоніми. Більші словники містять у

собі технічні терміни, географічні назви, іноземні слова й біографічні статті. Частіше, однак, ці типи відомостей розносяться по різних видах більш приватних словників.

Широке поле роботи для лексикографів представляє створення двомовних, або перекладних словників, практичну значимість і поширеність яких важко переоцінити. Основне завдання словників цього типу полягає в забезпеченні розуміння тексту іноземною мовою, його перекладу рідною мовою. Серед англо-російських словників найбільш відомі два. Це – англо-російський словник В.К.Мюллера, перше видання якого вийшло в 1943; наявні типи лінгвістичних словників взаємно доповнюють один одного, описуючи в лексикографічному форматі різні аспекти функціонування мовної системи.

Сучасна лексикографія суттєво розширила й підсилила свій інструментарій комп'ютерними технологіями створення й експлуатації словників. Спеціальні програми – бази даних, комп'ютерні картотеки, програми обробки тексту – дозволяють в автоматичному режимі формувати словникові статті, зберігати словникову інформацію й обробляти її. Деякі сучасні словники зобов'язані своїм існуванням саме комп'ютерним технологіям обробки більших корпусів текстів. Наприклад, словникові видання видавництва COLLINS ґрунтуються на Банку даних англійської мови (Бірінгемський університет, робоча група COBUILD), яка в цей час нараховує близько 200 млн. слововживань. Використання комп'ютерного інструментарію суттєво полегшує працю лексикографа й підвищує ефективність лексикографічних праць.

Проведений нами огляд різних видів словників, з точки зору їхнього застосування у сфері перекладацької діяльності, навчання іншомовної компетенції, а також як засобу багатоаспектного опису мовної картини світу свідчить про те, що для розкриття особливостей словникових одиниць мови необхідна ціла низка словників укладених систематично.

Лише у такому випадку можна продемонструвати багатство змістової структури мовних одиниць.

Підготовлені англо-українські, франко-латино-українські, німецько-українські словники термінів субмови «Стоматологія» суттєво поповнюють банк термінів цієї галузі.

Лехкун Г.В.

ДО ПРОБЛЕМИ ДИНАМІЗМУ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ СИСТЕМИ АНГЛІЙСЬКОЇ СУБМОВИ "СТОМАТОЛОГІЯ"

Кафедра іноземних мов

Буковинський державний медичний університет

В сучасну епоху бурхливого суспільного розвитку постійно виникають нові зовнішні імпульси, що стимулюють еволюцію лексико-семантичної системи мови та диктують необхідність звернення лінгвістів до лексичних процесів, ресестрації словникових змін та моделювання словникового складу мови. Велике значення має кодифікація сучасних вокабулярних одиниць.

Останнім часом увага мовознавців зосереджена на розв'язанні питань, що мають відношення до питання мовного динамізму у галузевій терміносистемах, а саме, до визначення лексико-семантичних, лексикографічних, концептуальних ознак у механізмі формування англійської терміносистеми субмови "Стоматологія"

Потреба в номінації наукових понять і реалій вищезгаданої терміносистеми спричиняє вивчення якісних змін у складі номінативних класів лексики. Нами зафіксовані основні номінативні групи, які виконують номінативно-пізнавальну функцію і зорієнтовану, на когнітивне та власне концептуальне бачення галузевих термінологій. Що ми розглядаємо у контексті міждисциплінарних зв'язків. Концептуальну репрезентацію як виявлення змістового апарату досліджуваної терміносистеми. З цієї метою ми описуємо лексико-семантичну систему, як систему таких номінацій, що являються національно національно-специфічними формами мовного вираження єдиного інваріанта наукового пізнання того чи іншого предмету або поняття, тієї чи іншої концептуальної моделі. З'ясування структурної організації лексико-семантичної системи англійської субмови "Стоматологія" призводить до визначення концептуальних засад конкретного аналізу цієї терміносистеми, та охоплюють досить широкий спектр у процесі динамічного розвитку багатьох сторін розвитку стоматології як науки, оскільки її розвиток продовжує бути джерелом численних номінацій.

Фактографічним підґрунтям вивчення слугує банк номінативних одиниць, які виокремлені в результаті обробки лексикографічних джерел. Було здійснено їхній якісний аналіз, була визначена їхня лексикографічна кодифікація, що дозволило нам дійти висновку щодо розуміння динамічної природи мови цієї галузі людського знання її онтологічної сутності та розширення уявлення щодо збагачення словникового складу сучасної англійської мови, осмисленню динамічних процесів цієї терміносистеми та поглибленню знань щодо когнітивної обумовленості змін у її функціонуванні. В результаті аналізу лексикографічної літератури дійшли також висновку, що лексико-семантична система англійської субмови "Стоматологія" характеризується високим рівнем динамізму і спрямуванням до максимальної стандартизації та уніфікації термінів. Стоматологічні концепти утворюються на базі наявної загальновоживаної лексики за загальними правилами з використанням продуктивних словотвірних моделей сучасної англійської мови, в той же час нами були виявлені характерні риси термінологічних одиниць саме цієї галузі науки.

Сучасна англійська стоматологічна концептосфера, яка належить до інтенсивно прогресуючих частин словникового складу медицини характеризується також високим рівнем інтернаціоналізації щодо комунікативного аспекту (сфера наукової комунікації, сфера надання стоматологічних послуг, спеціалізована стоматологічна служба, лабораторна діагностика, матеріально технічна база і т. ін.).

Отже, динамізм лексико-семантичної системи англійської субмови “Стоматологія” полягає і у здатності впливати на тенденції розвитку інших галузевих терміносистем.

Makovska O.O.

TELESCOPIC NOMINATION IN THE ENGLISH VOCABULARY OF PLASTIC SURGERY

*Department of Foreign Languages
Bukovinian State Medical University*

Abbreviations or telescopicisms are common phenomena in terminology. Generally, they are the evidence of economy of linguistic means. One form of verbal economy law – the “principle of the least effort” can be considered as the formation of telescopic or blend words, which is one of the most significant events in linguistics within the last two decades.

An intensive enrichment of the scientific vocabulary with such units is a permanent process: when a certain term is frequently used by a scientist (complex terms are meant) there appears a need to reduce it and not to use its full form every time.

The study of telescopic nomination is an actual and urgent problem of branch terminology caused by the needs of terminological unification and standardization.

The present paper aims at analyzing abbreviations of the English vocabulary of plastic surgery in the morphological and semantic aspects. English shortened terms of plastic surgery vocabulary constitute the object of study.

In linguistic scientific works one can come across different units denoting abbreviations: telescopicisms, telescoping, acronyms, blends, blendings, contamination. In the English vocabulary of plastic surgery a number of shortened terms is not vast. 32 terms were distinguished and analyzed within the frameworks of this paper.

Telescopicisms in the vocabulary of plastic surgery denote surgical procedures, cosmetic techniques, objects, injectable fillers.

One of the commonest ways of shortening are initial abbreviations. In the English vocabulary of plastic surgery one can see them used either 1) separately: *LEEP* – *loop electrosurgical excision procedure* – *wart removal with a looplike electric instrument*; *UAL* – *ultrasound assisted lipectomy, ultrasound-assisted liposuction*; *SAL* – *suction-assisted lipectomy*; *LASIK* – *laser assisted in-situ keratomileusis* – *laser keratoplasty in situ*; *SACH* – *solid ankle cushion heel* – *foot prosthesis*; *TMI* – *transmandibular implant*; or 2) as a part of compound medical terms: a) 2-component: *SMAS* – *superficial musculoaponeurotic system*: *SMAS face-lift* – *reposition of all the tissues and structures of the face to a higher and more youthful point*; *SPAIR* – *short-scar periareolar-inferior pedicle reduction*; *SPAIR technique* – *breast surgery procedure for shape improvement, scar reduction and healing*; *A-K* – *above-knee*: *A-K amputation* – *amputation of lower extremity above the knee*; *B-K* – *below-knee*: *B-K amputation* – *amputation of lower extremity a few cm lower than the knee*; *TRAM* – *transverse rectus abdominis myocutaneous*: *TRAM flap*; *TUBA* – *transumbilical*: *TUBA incision, belly button incision*; b) 3-component: *AHA* – *alpha hydroxy acid*: *AHA chemical peel*; *BHA* – *beta hydroxy acid*: *BHA chemical peel*; *TCA* – *trichloroacetic*: *TCA chemical peel*. The mentioned examples represent a group of composite acronyms.

One of the initial abbreviations which deserves special attention is noun “*laser*”. It’s an abbreviation in itself and means “*light amplification by stimulated emission of radiation*”, it can be found in both one- and two-component terminological units: *laserabrasion* – *laser abrasion of skin*; *laser peel* – *cosmetic laser resurfacing*; *laser resurfacing* – *laser renewing of skin*; *laser skin resurfacing* – *laserabrasion*.

Names of trade marks constitute a separate group of telescopicisms. Formation of these units is predominantly based on the shortening of stems and their combination into one word: *Artefill*: *artificial* + *fill*; *AlloDerm*: *all-* “*different*” + *derma* “*skin*”; *DermAlive*: *derma* + *alive*; *Juvederm*: *juvenile* + *derma*; *Artecoll*: *artificial* + *collagen*; *Puragen*: *pure* + *agent*; *Reviderm*: *revive* + *derma*; *MyoBlock*: *my-* “*muscle*” + *block*.

Noun “*Botox*” is an acronym in which only the first syllables of both words are used: *Botulinum toxin*; the same is *transax* (*transaxillary*) *incision*; *Medtronic* (*biomedical implants*) – initial and final syllables create a term: *medical* + *electronics*.

“*Autologen*” is an example of elliptical telescoping, since in the phrase “*autologous human collagen*” from the first and second words the initial and final components, respectively, are taken and the whole word “*human*” is omitted.

To sum it up, we can conclude that the phenomenon of telescoping in the English vocabulary of plastic surgery is represented by different ways of word shortening. Initial abbreviations and stem shortenings are the most productive ones. Elliptical abbreviation is not widely represented in this terminological area.

The main objective of acronyms is the economy of linguistic means, that’s why they remain popular in the branch terminologies.

Мойсей А.А., Скакун І.О.

ДИНАМІКА ПАРАДИГМ ЛЮДИНОМІРНОСТІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

*Кафедра суспільних наук та українознавства
Буквинський державний медичний університет*

Людиномірність наукового знання аналізується в двох основних контекстах. У вузькому розумінні вказує на центральне місце людини в різних світоглядних системах. У широкому розумінні центральне місце людини не лише констатується, а й обґрунтовується філософськими та науковими концепціями.

Важливим елементом у дослідженні антропоцентризму є розмежування понять “природа” і “сутність” людини. Часто вони вживаються як синоніми, проте між ними можна провести концептуальне розрізнення. Загальні риси та властивості, які вказують на особливості *Homo sapiens*, були притаманні людині розумній у всі часи, незалежно від біологічної еволюції чісторичних обставин. Розкриття цих ознак дозволяє описати людську природу. Дослідженням цих аспектів займається в основному філософія науки, яка має всі методологічні можливості для обґрунтування подібних проблем. Ніщо інше, доступне сьогоднішній філософській науці, не зможе так ґрунтовно охарактеризувати людину, як комплекс природничих і гуманітарних наукових досліджень.

Водночас варто відзначити, що проблеми природи й сутності людини посідають чільне місце в процесі саморефлексії. Тобто, людина виявляє ініціативу задля дослідження аспектів, які ґрунтовніше пояснюють її природу. Відомий український філософ Г.Сковорода стверджував, що “хто не вірить у сутність людини, не шукає її – не знаходить і не знає її”. У цьому вбачається активність і вияв ініціативності людини, що є складниками антропоцентричної концепції.

Дослідження динаміки парадигм людиномірності неможливе без фіксації певних антропологічних констант, які дозволили б аналізувати закономірність у зміні зазначених парадигм. У філософії науки поняття “парадигма” тлумачиться як сукупність фундаментальних наукових настанов, уявлень і термінів, згідно з якими здійснюються наукові дослідження. Крім того, парадигма передбачає наявність провідного універсального методу прийняття рішень і формування загальної гносеологічної моделі досліджуваного процесу. Т.Кун тлумачив поняття “парадигма” як визнані всіма наукові досягнення, які упродовж певного часу надають науковому співтовариству модель постановки проблеми та її розв’язання.

Задовольняючи жагу людини до усвідомлення власної ролі та місця у світі, наукова картина світу еволюціонувала та розвивалася, набуваючи статичних форм, підкріплених фундаментальними настановами. Однак, із накопиченням подібних питань і труднощами їх тлумачення видозмінювалися чи кардинально змінювалися парадигми наукового знання. Очевидно, що константи людської природи і сутності (антропоцентричні константи) стали рушійними силами динаміки парадигм наукового знання.

Людиномірність науки визначається простим правилом – наука не повинна виходити за межі людських можливостей (розумових, творчих, світоглядних). Основна суперечність полягає в тому, що наука, створена людиною, здатна була (на класичному етапі свого розвитку) ефективно виконувати свої функції лише за умов якомога більшої відокремленості від людини. Принаймні, в цьому були переконані її творці.

Проте сьогодні очевидно, що незалежність науки від людини може бути лиш умовною. Відтак, людиномірність наукового знання постає найбільш ефективним чинником гармонійного розвитку повноцінної картини світу. Антропоцентризм у сучасній філософії науки забезпечує баланс у процесах антропологізації, що визначають динамічність (сталий поступовий розвиток) наукової парадигми. Однак, наукові парадигми, змінюючи свої фундаментальні основи, формують якісно нові методологічні настанови для утвердження та розвитку констант людиномірності.

Філософія науки тлумачить природу й сутність людини передусім як взаємозв’язок природного і штучного, раціонального і чуттєвого. Відтак, утверджується визначення світоглядної антропоцентричної концепції, згідно з яким людина залишається центром світобудови. При цьому, центр перебуває не в абстрактній істоті чи в біологічному виді, а в перетині векторів людиномірних констант раціональності, моральності та естетичності.

Оробчук Д.Б.

СЕМАНТИЧНИЙ ОБ’ЄМ КОМПЗИТИВ ТА ЇХ КОМПОНЕНТІВ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

*Кафедра іноземних мов
Буквинський державний медичний університет*

Явище полісемії недостатньо ретельно вивчене в окремих підсистемах мови. Тому дослідження проводилось в межах композитології. Для обґрунтування комплексного дослідження полісемії слід опиратися на таке визначення слова, яке відображає необхідний мінімум його істотних ознак: „Слово – одиниця найменування, яка характеризується фонетичною та граматичною цільноспрямованістю та ідіоматичністю”. Композит позначає вузьке поняття і може трактуватися в більшості випадків однозначно. Його компоненти є окремими незалежними лексемами із менш спеціалізованим змістом. За А. Полікарповим, чим бідніший зміст загального значення знаку, тим ширшою виявляється можлива сфера його типових інтерпретацій, тобто тим більш полісемічним є знак.

Після опрацювання словника Duden Universal загальним обсягом 150000 лексичних одиниць, кількість складних іменників з конструкцією $N_s + N_s$ складає 2 905 слововживань. Досліджувані композити ми розділили на 2 компоненти. На основі даних із тлумачного словника Duden була зафіксована кількість значень кожного з них.

В ході дослідження було виявлено, що найактивнішими при словоскладанні є прості іменники з двома значеннями, незалежно від того, виступають вони першим чи другим складником, напр.: *Kaiser, Ernte, Lust, Lied*. Досить високу сполучуваність демонструють і трьохзначні лексеми, напр.: *Hunger, Abend, Geld*. Далі тенденції стосовно місця кореневого іменника в структурі складного слова дещо різняться.